

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס מגדר וחברה - מבוא לתיאוריות פמיניסטיות

ד"ר תאיר קרזי-פרסלר | התוכנית ללימודי מגדר

Gender and Society: Introduction to Feminist Theories | 27-923-01

שיעור	סוג הקורס:
4	היקף נ"ז:
תשפ"ו	שנת לימודים:
שנתי	סמסטר:
שלישי, 10:00	יום ושעה
בתיאום מראש במייל	שעת קבלה:
Tair.karazi@biu.ac.il	מייל מרצה:
_____	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

על מנת להבין את הצורך, הרקע והבסיס להתפתחות החשיבה הפמיניסטית, הקורס יפתח בניתוח התגבשותה של החשיבה הפמיניסטית המוקדמת מאז המהפכה הצרפתית, וימשיך בהצגת תיאוריות פמיניסטיות עכשוויות. הקורס יבחן זרמים פמיניסטיים שונים – פמיניזם ליברלי, פמיניזם מרקסיסטי, פמיניזם רדיקלי, פמיניזם תרבותי, גישת ההצטלבויות ותיאוריות קוויריות – דרך מספר שאלות יסוד: מהו מקור הדיכוי המגדרי; באילו תחומי חיים עוסקות התיאוריות (שוק העבודה, המשפט, המשפחה והמיניות); כיצד הן מגדירות זהויות מגדריות ומיניות; ומהי תפיסת השינוי החברתי שהן מציעות. השימוש בתיאוריות אלו יודגם באמצעות ניתוח פמיניסטי של תחומי חיים שונים בחברה הישראלית.

מטרות/תוצרי הלמידה

בסיום הקורס, הסטודנטיות והסטודנטים צפויים לרכוש ידע תיאורטי ומחקרי, ולפתח מיומנויות ניתוח ביקורתיות. כמו כן, הן יאמצו ערכים המקדמים חשיבה פמיניסטית וביקורתית על מגדר, מיניות ותיאוריה פמיניסטית, בהיבטים הבאים:

ידע

1. הלומדות ים ינתחו את ההתפתחויות התיאורטיות והאמפיריות המרכזיות בלימודי מגדר ותיאוריה פמיניסטית מהמאה ה-19 ועד ימינו.
2. הלומדות ים יכירו את הזרמים המרכזיים בתיאוריה הפמיניסטית (ליברלי, מרקסיסטי, רדיקלי, תרבותי, הצטלבויות, קווירי ועוד) ויבחנו את תרומתם להבנת יחסי כוח מגדריים והבניות של זהות ומיניות.
3. הלומדות ים ימשיגו תהליכים של הבניית זהויות, ערך עצמי, הכרה, גופניות ופגיעות מנקודת מבט פמיניסטית ביקורתית, תוך שילוב מושגים מרכזיים מתיאוריות פמיניסטיות עכשוויות.

מיומנויות

1. הלומדות ים יפתחו יכולת לנתח באופן ביקורתי תיאוריות פמיניסטיות שונות ולהחילן על תופעות חברתיות מגדריות עכשוויות.
2. הלומדות ים יפתחו טיעונים תיאורטיים ומחקריים עצמאיים, ויכתבו ניתוחים ביקורתיים המסתמכים על ספרות פמיניסטית רחבה ומגוונת.

ערכים

1. הלומדות ים יפתחו רפלקסיביות ביקורתית כלפי יחסי מגדר וסדרים חברתיים מגדריים, תוך שאיפה לקידום שינוי חברתי שוויוני.
2. הלומדות ים יטפחו מחויבות לצמצום אפליה והדרה על בסיס מגדר, מיניות, וגזע, תוך זיהוי יחסי כוח מצטלבים.
3. הלומדות ים יגלו פתיחות לחשיבה תאורטית מגוונת ומתפתחת, ויאמצו גישות ביקורתיות להבנת יחסי דיכוי והתנגדות בחברות בנות זמננו.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת
1	פתיחה, שיעור היכרות	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	Tong, Rosemarie, 1989

ששון-לוי ומשגב, 2017.			
מיל, ג'ון סטיוארט, 1869 וולסטונקרפט, מרי 2006 סטנטון, אליזבת קיידי 1848	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	מהמאה ה- 19 למאה ה- 20: הגל הראשון של הפמיניזם הליברלי	3+2
סרט: הסופרז'יסטיות צרפתי אורלי, 2015	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	פמיניזם ליברלי: המאבק על הזכות לבחור והזכות להיבחר	4
פרידן, בטי, 1975	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	הגל השני של פמיניזם ליברלי	5
Okin, 1989	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	פמיניזם ליברלי מאוחר	6
בריר-גארב רונה, 2020	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	פמיניזם מרקסיסטי – עבודה במשק הבית	7
קריכלי-כץ, מנדל וקריה. 2018.	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	פמיניזם מרקסיסטי – נשים בשוק עבודה	8+9
*מניפסט הרדסטוקינג. 2006. מקינן, קתרין. 2006. Rottenberg, Catherine, 2019	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	פמיניזם רדיקלי: פטריארכיה, מיניות, פורנוגרפיה התחלה של ריצ' אימהות	10
ריץ' אדריאן, 2002.	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	פמיניזם רדיקלי: שאלות של אימהות	11
גיליגן, קרול. 2016	למידה בקבוצות/ פודקאסט	פמיניזם של דאגה- קרול גיליגן	12

	סרטון מלווה/ פודקאסט		
Collins, Patricia Hill, 2000 Gay, 2014	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	פמיניזם שחור	13+14
השש יאלי, 2022 נגר-רון סיגל, 2020 נעמן יונית, 2006	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	פמיניזם מזרחי	15
Jordan- Zachery, Julia, 2007 Hill Collins, Patricia. 2015	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	גישת ההצטלבויות: Intersectionality	16+17
מוהנטי צ'נדרה, [1984] 2006 . Narayan Uma, 1997 Zakaria Rafia, 2021	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	פמיניזם פוסט-קולוניאלי	18
זועבי ח'אולה ויונתן אנסון. 2017 אבו-בקר, חאולה. 2015.	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	נשים ערביות, פמיניזם ערבי בישראל	19
ספרן, חנה ואחרות. 2016 סדג'וויק, איב קוסופסקי. [1990], 2010	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	מלימודים הומו-לסביים לתאוריה קווירית	20
באטלר ג'ודית, 2001: "צרות של מגדר." באטלר, 2001. קוויר באופן ביקורתי.	למידה בקבוצות/ סרטון מלווה/ פודקאסט	פמיניזם פוסט מודרני: התיאוריה הקווירית של ג'ודית באטלר + סיכום תיאורטי: ויכוחים עיקריים בין תאוריות פמיניסטיות	21

ציון סופי

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
עבודה מסכמת	60% מהציון הסופי
ארבעה דו"חות קריאה לאורך השנה	40% מהציון הסופי (10% לכל דו"ח)

דרישות הקורס

שימו לב, איכות הלמידה והדיון בקורס תלויה בנוכחות הקבועה שלכן. לאורך הסמסטר ובהשתתפותכן. הפעילה. לכן, עליכן. להגיע לכל שיעור לאחר קריאת החומרים הנדרשים ולהיות מעורבות. באופן פעיל, מעמיק ומכבד במהלך השיעורים. מרבית השיעורים יתקיימו בפורמט של הרצאות פרונטליות, אך לאורך הסמסטר נקיים גם קבוצות דיון וירטואליות במודל וכן דיונים כיתתיים שיאפשרו העמקה משותפת בסוגיות המרכזיות של הקורס. במהלך השיעורים נדון בנושאים השונים תוך שימוש במגוון ייצוגים פופולריים, כגון: כתבות עיתונאיות, שירי פופ, סרטים וסרטונים, פודקאסטים, פוסטים מבלוגים ורשתות חברתיות ועוד.

דרישות קדם

מס' הקורס	שם הקורס
279005	מבוא לסוציולוגיה

ביבליוגרפיה: סקירה כללית – מנשים למגדר, ממגדר לגישת ההצטלבויות, מגישת ההצטלבויות למגדרים

Tong, Rosemarie, 1989: **Feminist Thought**, Boulder: Westview Press. Introduction, pp. 1-9

ששון-לוי אורנה וכן-משגב, 2017. חקר מגדר בישראל בתחילת המאה ה-21: בין נאו-ליברליזם לבין נאו-קולוניאליזם, מגמות, נא (2), 206-165.

מהמאה ה-19 למאה ה-20: הגל הראשון של הפמיניזם הליברלי, המאבק על זכות ההצבעה.

מיל, ג'ון סטיוארט, [1869] 2006. "שעבוד הנשים", בתוך באום ואחרות (עורכות): **ללמוד פמיניזם: מקראה**. תל אביב: קיבוץ מאוחד, ע"מ 41 - 47.

וולסטונקרפט, מרי [1792] 2006. "הגנה על זכויות האשה." בתוך באום ואחרות (עורכות): **ללמוד פמיניזם: מקראה**. תל אביב: קיבוץ מאוחד, ע"מ 18-32.

סטנטון, אליזבת קיידי. [1848] 2006. "הצהרת העמדות סנקה פולס", בתוך באום ואחרות (עורכות): **ללמוד פמיניזם: מקראה**. תל אביב: קיבוץ מאוחד, עמ' 31 - 37.

פמיניזם ליברלי: המאבק על הזכות לבחור והזכות להיבחר

סרט: הסופרג'יסטיות.

צרפתי אורלי, 2015. מנשים שקופות לנשים נוכחות: מאבקן של נשים חרדיות על ייצוגן בכנסת ה-20, מגדר, 4: 1-29.

הגל השני של הפמיניזם הליברלי

פרידן, בטי, 1975: "הבעיה שאין לה שם", בתוך שלף ואחרות (עורכות): אשה, נשים, נשיות, תל אביב: התנועה הפמיניסטית בישראל, עמודים 132-143.

א-סעדאווי, נוואל. 1988. מאחורי הרעלה: נשים בעולם הערבי. תל אביב: מסדה. עמ' 111-123.

פמיניזם ליברלי מאוחר

Okin, Susan Moller, 1989. Gender, Justice and the Family. New York: Basic Books.
Introduction and conclusions, Pp. 3 – 24, 170 – 186.

פמיניזם מרקסיסטי – עבודה במשק הבית

בריר-גארב רונה. 2020. עבודות שקופות. מפתח, 15, עמ' 79 - 100

פמיניזם מרקסיסטי: נשים וגברים בשוק העבודה הניאו-ליברלי

קריכלי-כץ תמר, הדס מנדל ומיכל קריה. 2018. "בין עבודה למשפחה - אפליית אימהות בישראל ובארצות הברית", עבודה, חברה ומשפט, 15: עמ' 133-154

פמיניזם רדיקלי: פטריארכיה, מיניות, פורנוגרפיה.

מניפסט הרדסטוקינג. בתוך ד. באום, ד. אמיר ואחרות (עורכים), **ללמוד פמיניזם: מקראה, מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית**. 2006 (עמ' 62-66). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

קתרין מקינון, "מיניות, פורנוגרפיה ושיטה: הנאה תחת פטריארכיה", מתוך **ללמוד פמיניזם: מקראה, מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית**, עורכות דלית באום, דלילה אמיר, ואחרות (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2006), עמ' 376-414.

Rottenberg, Catherine, 2019. #Metoo and the Prospects of Political Change", **Soundings**, 71 (10): 40-49.

שאלות של אמהות

ריץ' אדריאן, 2002, **ילוד אשה**, תל אביב: עם עובד, עמודים 42 - 43, 161-184, 313-319.

פמיניזם של דאגה

גיליגן, קרול. 2016. "תפיסות של עצמי ומוסריות", מתוך **בקול שונה** (ספריית הפועלים, 1995), עמ' 85-124.

סמסטר ב'

פמיניזם שחור

Collins, Patricia Hill, 2000: **Black Feminist Thought**. New York: Routledge, pp. 1-19.

Gay Roxane, 2014 **Bad Feminist: Essays**. New York: Harper. (Two chapters- Introduction and the politics of respectability, p. 258)

פמיניזם מזרחי

השש יאלי, 2022. **בת של מי את? דרכים לדבר פמיניזם מזרחי**, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמודים 11-26.

נגר-רון סיגל, 2020. מזרחיות, אפיסטמולוגיה דרומית ו"עיוורון אתני" באקדמיה הישראלית. הכיוון מזרח 38: 127-139.

יונית נעמן, 2006. "ידוע שהתימניות חמות במיטה: על הקשר בין צפיפות הפיגמנט לשם התואר פרחח", **תיאוריה וביקורת**, 28, עמ' 185-191.

גישת ההצטלבויות: Intersectionality

Jordan-Zachery, Julia. 2007. Am I a Black Woman or a Woman Who Is Black? A Few Thoughts on the Meaning of Intersectionality, **Politics & Gender** 3(2): 254-263.

Hill Collins, Patricia. 2015. Intersectionality's Definitional Dilemmas, **Annual Review of Sociology**, 41, 1-20.

פמיניזם פוסט קולוניאלי

מוהנטי צ'נדרה, [1984], 2006: תחת עיניים מערביות: הגות פמיניסטית ומבני שיח קולוניאליים. בתוך: **ללמוד פמיניזם**, עמודים 415 – 443.

Narayan Uma, 1997: Contesting Cultures: Westernization, Respect for Culture and Third World Feminism, in her book: **Dislocating Cultures**, New York: Routledge, Pp. 3-32.

Zakaria Rafia, 2021. **Against White Feminism**, New York: Norton and Company, Pp. 56-77 ('The White Savior industrial Complex and the Ungrateful Brown Feminist').

נשים ערביות, פמיניזם ערבי

זועבי ח'אולה ויונתן אנסון. 2017. "ההתמקחות המרובה עם הפטריארכיה: פריון הילודה בעיני נשים ערביות אקדמאיות בישראל", סוציולוגיה ישראלית, י"ט, 1: 67-91

אבו-בקר, חאולה. 2015. התנועה הנשית-פמיניסטית הפלסטינית בתוך ישראל, בתוך: אריג' סבאג'-חורי ונאדים רוחאנא (עורכים), **הפלסטינים בישראל: עיונים בהיסטוריה, בפוליטיקה ובחברה**. חיפה: מדא אלכרמל, המרכז הערבי למחקר חברתי-יישומי, עמ' 206--224.

מלימודים הומו-לסביים לתיאוריה קווירית

ספרן, חנה, רחלי הרטל ואורנה ששון-לוי. 2016. **הי(א)סטוריה לסבית מקומית: פעילות, מאבקים והישגים**. מתוך: זכויות הקהילה הגאה בישראל. עמ' 45-80.

סדג'וויק, איב קוסופסקי. [1990], 2010. "האפיסטמולוגיה של הארון". **תיאוריה וביקורת**, 37: 284-304.

ג'ודית באטלר

באטלר ג'ודית, 2001: "צרות של מיגדר", מכאן, כרך ב', עמודים 191-212.

באטלר ג'ודית, 2001: **קוויר באופן ביקורתי**, תל אביב: רסלינג. עמודים 23-63.

האם יש פמיניזם ניאוליברלי?

רוטנברג קתרין, 2018. "עלייתו של הפמיניזם הניאו-ליברלי", תיאוריה וביקורת, 50, עמ' 437-456.

צ'ינצ'ה אַרוּצָה, טיטהי בֶּהאַטְצ'רִיָה וננסי פרייזר, 2022, פמיניזם ל 99% (תרגום עדי מורנו) הוצאת נמלה.

הנחיות להכנת דו"חות קריאה

מטרת הדו"ח היא להפגין יכולת קריאה ביקורתית, הבנה עמוקה של מאמר אקדמי, וניתוחו בהקשרים תיאורטיים רחבים.
הדו"ח יכול לשתי פסקאות עיקריות:

- **הפסקה הראשונה תוקדש להצגת המאמר הנבחר:** הדגשה של השאלות המרכזיות שהמאמר עוסק בהן, הרקע המחקרי או התיאורטי שממנו הוא יוצא, והמושגים המרכזיים שהוא מציע.
- **הפסקה השנייה תתמקד בניתוח אנליטי של המאמר:** כאן ניתן יהיה לבחון את עמדותיו. הביקורתיות של הכותב. את הקשרו של המאמר למאמרים אחרים שנלמדו בקורס, את ההנחות הסמויות שמובלעות בו, או את תרומתו לשדה המחקר. אפשר גם להציע קריאה השוואתית, להצביע על מגבלות המאמר, ואף לכלול התייחסות אישית: כיצד הנושאים שעלו במאמר נוגעים להיבטים מהחיים החברתיים בישראל או לחוויות מגדריות.

אורך הדו"ח יהיה עמוד אחד בלבד, אלא אם תינתן הנחיה אחרת. ההגשה תתבצע דרך מודל. יש להקפיד על כתיבה בהירה, מסודרת ותקנית – הן ברמת המשפט והן ברמת הפסקה.

נדרשת כתיבה עצמאית, בשפה שלכן, שתסייע להבהיר את הבנתכן ותשקף את תהליך החשיבה שלכן. אין להסתפק בציטוטים בלבד או בהעתקת נוסחים קיימים – המטרה היא להבין מה אתן באמת מבינות מהמאמר.

😊 **בהצלחה, בעניין והנאה!**